

13 november 2019

WWW.EXISTENZ.BE

UNITÉ

FEBE

FEBELCEM

PARTNER VAN

infobeton.be

Departement Architectuur

archipelago

Beste lezer

Elk jaar schrijft Existenz, een gedreven groep studenten burgerlijk ingenieur-architect aan de KU Leuven, een verhaal. Een verhaal dat gaat over architectuur, inzichten in kunst en het samenbrengen van liefhebbers en nieuwsgierigen. Dit jaar is het aan ons, de 25e jaargang. We gaan op zoek naar een nieuwe insteek en frisse ideeën.

Unité is ondertussen al voor het tiende jaar op rij een belangrijk onderdeel van Existenz. Die fakkel nemen we dan ook met alle plezier over.

In deze eerste editie gaan we op zoek naar antwoorden op vragen en dompelen we u onder in het leven van een student burgerlijk ingenieur-architect. Wie en wat komt u tegen in onze opleiding? Hoe spenderen we onze vrije tijd? Wat passioneert ons? En wat zijn de mogelijkheden na onze studies?

Vele vragen waar wij antwoorden op trachten te vormen. Met vrijheid voor persoonlijke invulling en interpretatie. Maar ook als een aanhef voor discussie.

Bovenal, een magazine opstellen doe je niet alleen. Daarom willen we graag enkele instanties en personen bedanken zonder wie het resultaat ondenkbaar was; het Departement Architectuur, de Faculteit Ingenieurswetenschappen, onze sponsors, onze redactie, gastschrijvers en fotografen. En natuurlijk U, onze lezer.

We wensen u veel leesplezier.

 Lotte Nuyts en Lucas Behets
Team Unité

INHOUD

1	Voorwoord
4	G3 Groet
7	Logo
8	Leuven en architect
26	Boekarest
28	EASA: manifesto
31	Staf Roels
34	Visitez le Trésor
36	Existenzreis
40	Dankwoord

Aan de vooravond van 25 jaar architectonisch geëxperimenteer, gekunstel en vertier is het aan ons. Na 3 jaar onze ogen te hebben uitgekeken is het tijd om zelf de handen in elkaar te slaan.

Existenz ontving wat klappen, verliest ze haar identiteit? Sommigen operen ze haar jeugd terug te geven: "Leegstand, dat is waar het begon." Anderen zoeken een gezicht in nieuwe problematiek, maar die is niet altijd even nauw verbonden met Existenz. Weer anderen verklaren haar al dood - maar of dat nu mode in de kunst is - ze is nog niet klaar.

Wat Existenz kenmerkt is haar enthousiasme, de wil om te bouwen, amusement te organiseren, ogen te openen met de middelen die we hebben. We staan klaar om Leuven wederop te verrassen met een Café, een Bauhouse feestje, ontwerpwedstrijden, architectuurlezingen, ... En niet te vergeten de Existenzweek, zoals elk jaar het hoogtepunt van het initiatief waar een vergeten ruimte een labo van architecturaal experiment wordt, in de breedste zin van het woord.

Al 24 jaar Existenz, we staan op haar sterke funderingen - waarvoor we onze voorgangers van harte moeten bedanken - en bouwen voort. We zijn er klaar voor en hopen u met veel enthousiasme te ontvangen op een van onze evenementen, tot gauw!

 Pluk Van Brempt, Nick Adams en Elisabeth Peeters

EXISTENZ
EXISTENZ
EXISTENZ
EXISTENZ
EXITSTENZ

Hopelijk bent u al bekend met het nieuwe logo, het reist zelfs rond! Gebruiken wat er voor handen is en daar nieuwe objecten, ontwerpen, installaties, ... mee maken is niet alleen typerend voor studenten burgerlijk-ingenieur architect, maar ook voor Existenz. Het nieuwe logo is dan ook gebaseerd op de Existenz Week locaties van de vorige 24 jaar. Door deze te mappen en met lijnen te verbinden ontstaat een veelheid aan gelijksoortige, maar unieke logo's. Het kleurenschema is een al dan niet subtiële verwijzing naar de Bauhaus school, waar het Existenz initiatief dan ook haar naam aan te danken heeft (Existenzminimum woningen red.).

U kan het reizend paviljoen elke week vinden op een historische Weeklocatie: zo stond het al in het Stuk Café en reist het binnenkort naar het Villers College (nu het Rijksarchief).

Leuven is een bruisende, levendige stad en tevens onze geliefkoosde studentenstad. Leuven is echter zoveel meer dan dat. Het huist een hoop interessante architectuur en daarmee ook enkele toonaangevende architectenbureaus.

Geert De Neuter - Guerilla Office Architects

Guerilla Office Architects is een kleinschalig bureau dat met gerichte projecten tracht te revolteren tegen de klassieke oplossingen in architectuur, zo beschrijft Geert De Neuter het ontstaan van de naam van het bureau.

U heeft gestudeerd in Diepenbeek maar bent oorspronkelijk van uit de buurt van Leuven. Waarom Diepenbeek?

Ik ben inderdaad opgegroeid in Leuven. Na mijn middelbaar wou ik architectuur studeren en heb ik enkele scholen vergeleken. Het gebouw van de architectuurschool in Hasselt sprak me enorm aan. Het is zowat een rip-off van Centraal Beheer van Herman Herzberger in Utrecht. Plateaus waren verbonden via bruggen zodat je kruisvormige vides kreeg. Elke groep had zo een plateau om samen te werken en uiteraard waren de plaatsen gericht naar de vides de meest gewilde.

De campus ligt wat afgelegen, maar het studentenleven was er wel. Feestjes werden georganiseerd in een oude boerderij, die uitgaf op een koeienweide.

De opleiding was in mijn ogen opgedeeld in twee luiken. Het ene was de techniciteit, het 'ambachtvak': tekeningen leren maken, snappen hoe constructies opgebouwd zijn. Het andere was het ontwerpen en alles daaraan gerelateerd.

U bent al meer dan 10 jaar ontwerp-begeleider. Ziet u verschillen tussen vroeger en nu?

Ik heb 5 of 6 jaar in het eerste gestaan waarna ik overgestapt ben naar het tweede. Bij eerstejaarsstudenten zie je altijd een grote evolutie naar het einde van het academiejaar toe. De meesten komen dan ook in de richting terecht zonder enig benul over wat architectuur is. Destijds waren de opdrachten wel wat groter en ontwierpen de studenten al vakantiewoningen tegen Kerst. Enkele jaren geleden is het systeem in het eerste omgevormd naar één opdracht per week. Dat is ergens een beetje spijtig omdat een continue werkwijze voordelen met zich meebrengt, maar de stappen zijn nu duidelijker onderscheiden. Ontwerpen is iets dat je effectief kunt leren. Tegenwoordig is het vak vormleer gelinkt aan het vak ontwerp, maar ik ben er sterk van overtuigd dat je soms pure vormstudies moet maken om te leren nadenken op een andere manier.

'Ontwerpen is iets dat je effectief kunt leren'

Wat ik soms wel mis is projecten waarbij de ontwerpbegeleider en de student samen ontwerpen. Daar kan je veel uit leren, in beide richtingen. Op zo'n moment zouden wij, beter kunnen snappen hoe studenten ontwerpen en omgekeerd.

© Faculteit architectuur van UHasselt

Heeft het werk van studenten soms invloed op uw eigen ontwerpwijze?

Mijn eigen werkwijze is doorheen vele jaren ontwikkeld, dus ik denk op zich niet. Ik geef ook steeds mee aan studenten dat ze niet moeten ontwerpen wat zij denken dat ik mooi zal vinden. Dat is toch iets helemaal anders.

Volgens mij is dat ook de rol van een begeleider. Je moet proberen niet te dwingend te zijn. Daarom toon ik ook veel referenties en leg ze uit. Dan geef je al een soort vertaling en hefboomen van hoe daar is nagedacht in zo'n ontwerp. Het verhaal dat je rond een ontwerp vertelt is namelijk ook van groot belang. Je zou me zelfs een David Chipperfield kunnen verkopen bij wijze van spreken. Ik zou nooit zelf ontwerpen in die architectuurtaal, maar dat neemt niet weg dat daar aantoonbare kwaliteiten in kunnen zitten.

Woning en praktijk GOAHQ

Merkt u veel verschil tussen de projecten aan het begin van uw carrière tegenover nu?

Bij de eerste projecten was er meer focus op het vormelijke, hoewel de focus op openheid en ruimte in de meeste van onze projecten terugkomen. Nu werk ik veel meer vanuit een theoretisch kader voor ik begin te tekenen.

Wat me wel hard opvalt is dat mijn architectuur vroeger meer over het object ging. Nu ligt mijn focus meer op de verweving tussen de binnen en de buitenruimtes en alles wat daarbij komt kijken. Daardoor ontwerpen wij tegenwoordig regelmatig ook de tuinen op vraag van de klant.

Ons eigen huis is in 2002 gebouwd, wat een van onze vroege projecten was. Ik merk toch dat daar al veel kwaliteiten inzitten die ik nog steeds probeer na te streven in latere projecten. Een voorbeeld van waar we dat hebben kunnen realiseren, is het Bamboehuis.

© Steven Massart - Bamboo House

Heeft u altijd uw eigen bureau willen oprichten?

Ik heb altijd gestreefd naar een balans tussen leven en werken en dat is zeker nodig. Ik merk dat de huidige generatie daar zich meer bewust van is. Maar uiteindelijk is de finale sprong naar een eigen bureau een kwestie van actie, een kwestie van iets te doen. Je weet niet hoe het gaat lopen, eigenlijk zoals het leven: er gebeurt iets en je reageert daarop. Door de economische crisis in 2001 slonk mijn werk bij Kint architecten sterk. Dat is dan ook het startschot geweest. Door een overschot aan tijd zijn we ons eigen huis beginnen bouwen. Dat was dan de aanzet om ons bureau op poten te zetten.

Wat is het verschil met de vestiging in Kessel-lo?

Hier was wonen en werken heel gemixt vroeger. Het atelier zat helemaal boven. Het contact tussen de kinderen, mijn vrouw en de medewerkers verliep heel natuurlijk en stoorde niet : 's morgens, 's avonds en woensdagmiddag kruisten die elkaar. Ik hou de twee belangrijke dingen in mijn leven - mijn gezin en mijn werk - graag verbonden. Het is uiteindelijk een kwestie van balans. Nu is het thuisatelier vooral het ontvangsbureau voor klanten, naast werkplek voor mezelf. We hebben ook tijdelijk een ontwerpplek gehad in de school van onze kinderen. Eens op een andere locaties ontwerpen, vond ikzelf ook heel interessant. Door de nood aan extra ruimte zijn we uiteindelijk naar een pand in Kessel-Lo verhuisd. Het was vroeger een koffiebar. De bar staat er zelfs nog.

Waarvan de keuze van de naam GOA, het is vrij activistisch. Op de website het verhaal van restaurant en het kaartje dat daar op tafel is blijven liggen. Waarvan die grote nood om zo activistisch te zijn?

Ik ben zelf iemand die met veel tegelijk bezig is en niet kan stilzitten. Alles moet vooruit gaan. In de stad zijn er als architect veel krachten waarmee je moet werken. We willen er uiteindelijk voor zorgen dat we iets goed maken, maar het is vaak een gevecht op verschillende niveaus om kwaliteit te bereiken. Daardoor ook de slagzin: fighting for space.

Hoe start u met concepten? Hoe evolueert u van concepten naar een ontwerp?

Wij ontwerpen bijna altijd vanuit het landschap. Zelfs bij een stedelijk concept. Een leefruimte is vaak niet beperkt tot de ruimte die tussen de muren zit, maar strekt zich uit over de tuin en eventueel een aangrenzend park, zoals bijvoorbeeld bij onze eigen woning. Het gaat letterlijk en figuurlijk over positie kiezen. We maken daarbij veel concepttekeningen. Het legt een denkproces op tafel. Zo krijg je stilaan een beeld en worden ambitiepunten duidelijk. We leggen dit ook altijd voor aan de klant, want net als studenten, mag je de klant niet onderschatten.

Na dat te verwoorden en te schetsen, gaat het ontwerpen relatief snel. We werken ook veel met

CONCEPT

© GOA - concept tumulus woning VGT

maquettes want dat is een gemakkelijk communicatiemiddel omdat het driedimensionaal is. Collagebeelden vind ik minder relevant.

Hoe ziet u de architectuur in Leuven en Vlaanderen?

Er is absoluut veel veranderd in Leuven. In Vlaanderen heb je een aantal heel verschillende bureaus. Niet per se beter of slechter. In mijn ogen wordt er wel in verhouding veel gesproken over een degelijke 'Vlaamse baksteenarchitectuur'. In Vlaanderen is er veelal een bepaald beeld over wat goede architectuur is en dat is niet vaak provocerend of extreem. Het is te vergelijken met een warm bad. Het is goed gemaakte architectuur die aangenaam aanvoelt. Persoonlijk zie ik liever dingen waar een hoek van af is, dingen die anders zijn, architectuur die extreme gevoelens opwekken. Je vindt het geweldig of je haat het.

Daarnaast bent u ook gekend van de fascinatie met Japan, waar komt die vandaan?

In de Slegte kocht ik met het zakgeld dat ik om de zoveel tijd van mijn opa kreeg, architectuurboeken. In Diepenbeek had je niet direct die connecties met architecten. Om dat te compenseren heb ik dus veel gelezen. Ik kocht een boekje van Toyo Ito en dat was dus zeker een startpunt voor die Japanse interesse. Ook Bernard Tschumi heeft me veel bijgebracht over architectuur. Ik deed mijn scriptie over filmarchitectuur. Het geeft een andere blik buiten de klassieke Europese context. Het is een soort van kinderlijk onbevengend blik van het experiment dat ik terugvind in veel van die projecten. Ook hoe ze de relatie opbouwen met de natuur.

En zal Japan altijd het brandpunt blijven van uw Aziatische interesse? Of hebt u al nieuwe reizen op het programma staan? Misschien ook buiten Azië?

De cultuur van Japan sluit wel het meest aan bij onze westerse samenleving. Het gaat daar allemaal heel planmatig aan toe. Het voordeel aan Japan is dat het een vrij georganiseerde omgeving is. Ik ben ervan overtuigd dat met een groep studenten naar India gaan, niet even simpel zou zijn. Maar voorlopig staan er geen reizen meer gepland naar Azië, hoewel ook Korea me interesseert.

Vroeger deden we met onze architectuurschool elk opleidingsjaar een verplichte studiereis van een week. Dit ontbreekt in de opleiding aan de KU Leuven. Daarom zag ik 12 jaar geleden de kans om de ééndagse uitstappen op te schalen naar volwaardige architectuurstudiereizen. Iets bezoeken en de ruimte voelen, is totaal anders dan het online opzoeken of in een boek bekijken.

Heeft u tips voor de toekomstige architecten/studenten?

Ik hoop dat studenten de opleiding leuk gaan blijven vinden. Het is belangrijk ook naar later toe dat je het leuk blijft vinden, want architectuur wordt steeds ingewikkelder. Het plezier in het tekenen moet bewaard blijven. De opleiding blijft hard werken, maar het ontwerpen zou als een soort decompressie moeten dienen, een uitlaatklep. Ook: wees nieuwsgierig en blijf vragen stellen. Zeker ook aan collega architecten of concurrenten. Als je iets ziet bij iemand anders waarvan je wil weten hoe het in elkaar steekt, vraag het gewoon.

‘wees nieuwsgierig en blijf vragen stellen’

Heeft u een mening over Existenz? Is het nog relevant?

Ik heb soms het gevoel dat Existenz de laatste jaren nogal hard focust op het ‘bouwen’. Dus ik blijf soms op m’n honger zitten. In mijn ogen is Existenz ontstaan vanuit het feit dat ze een lijn met de hedendaagse architectuur misten (er waren amper lezingen, ...). Het was toen een opleiding waarin de studenten iets misten en daarom gestart zijn met Existenz. Studenten wilden informatie vergaren. Die urgentie voel ik minder de laatste jaren.

De vraag blijft wat relevant is: moet je blijven volgen wat de vorige jaren gedaan werd of iets radicaal nieuw doen? Een vast stramien volgen is makkelijker, maar vaak niet de meest spannende optie. Je moet je afvragen waarom je iets doet en wat wil je ermee bereiken?

6% Vol. Alc.
EXISTENZ
PALE
ALE
750ml

6% Vol. Alc.
EXISTENZ
PALE
ALE
750ml

6% Vol. Alc.
EXISTENZ
PALE
ALE
750ml

Benjamin Deneff - DMOA

Dit bureau gaat in elke situatie op zoek naar een gerichte oplossing. Door traditionele ambachten met nieuwe technologie te combineren gaan ze geen uitdaging uit weg. Daarnaast zijn ze ook op humanitair vlak actief.

U studeerde af aan de KU Leuven - dezelfde opleiding die wij nu volgen - herinneringen die u zijn bijgebleven tijdens de ontwerpbegeleidingen?

Ja, natuurlijk. Ik heb van 1995 tot 2000 samen met Matthias Mattelaer, mijn venoot, aan de KU Leuven gestudeerd, eigenlijk waren we niet de beste studenten. Zo waren we niet echt bezig met de studies maar eerder met op onszelf wat experimenteren, zoals bijvoorbeeld met presentatietechnieken of 3D-tekenen met Studio Max of Archicad, wat toen nog maar pas opkwam.

Van het eerste jaar herinner ik me de focus op met de hand tekenen, details tekenen, stukken kasteel in kaart brengen... In onze master hebben we beide bewust gekozen om meer in de richting van het architectuurontwerp te gaan. Vanaf ons thesisjaar is er dan een omslag gekomen in hoe intensief we ermee bezig waren.

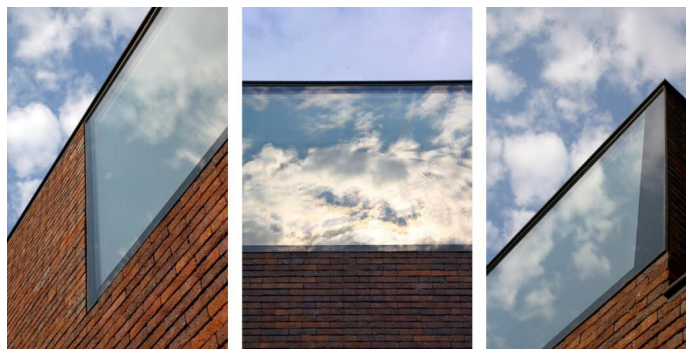
U hebt dus veel bijgeleerd sinds uw studies? Merkt u veel verschil met uw eerste projecten en uw recentere?

Ja. Ik had mijn eerste klant in mijn eerste jaar stage. Het is door je er gewoon in te smijten dat je het meeste leert. Ik ben toen ook al vrij snel beginnen experimenteren met details met bv. claustra's boven de ramen, postzegelramen en retombés, dat is als het glas hoger doorgaat dan het plafond zodat je geen profiel ziet.

Bijvoorbeeld bij het huis van mijn broer waren we op zoek naar een manier om de volumetrie zo goed mogelijk te bewaren. Vaak zijn de ramen als gaten in een kaas. We wouden dat de ramen als stickers op het volume plakten.

Hoewel we dit nu als vrij braaf ervaren, was dat dit soort raam toen wel veel technische innovaties. We hebben er nog een schrijnwerker-award mee gewonnen. Zo gaan we elke keer op zoek naar een manier naar nieuwe manieren om een bepaalde look voor een huis te krijgen.

Ik merk wel duidelijk een verschil met mijn eerste projecten. In het begin werkte ik nog alleen en toen was alles nog veel braver. Het is pas sinds dat Matthias erbij is gekomen dat we vaker doorzetten in de zoektocht naar een nieuwe oplossing. Met meerdere en een multidisciplinair systeem is het ook gemakkelijker om dit te doen. Je gaat elkaar meer pushen om door te zetten. Daarom vind ik dit ook aangenamer werken dan in een klassiek architectenbureau.

Dus u durft wel af te wijken van de constante?

We wijken niet af van de constant puur om af te wijken. We wijken af omdat we in elk geval naar een optimale oplossing streven. Bijvoorbeeld in het geval van Corten House was het interessanter om een dergelijk volume te plaatsen i.p.v. een klassieke fermette omwille van de oriëntatie. Om sierlijkheid in het project te verkrijgen hebben we gewerkt met verticaliteit. De klant wou hier graag met cortenstaal werken. Dus dan hebben we een partner gevonden die dit graag wou prefabriceren. We hebben dan een systeem ontwikkeld van 3x10m grote panelen die als een soort kapstok aan het dak opgehangen werden. De ramen zaten hier dan ook al in. Het voordeel van dit systeem is dat je het heel snel kon plaatsen op de werf terwijl dit heel lang duurt als je lamel per lamel wilt maken. Hiermee wil ik maar illustreren dat we hier gekomen zijn tot een innovatief systeem omdat we een optimale oplossing wilden combineren met de wensen van de bouwheer.

Hebt u altijd een eigen bureau willen oprichten?

Het is begonnen met woningen te tekenen voor vrienden en vrienden van vrienden. Na een tweetal jaar is Matthias dan terug naar België gekomen en is onze samenwerking begonnen. We werkten dus als zelfstandigen. Na 2 maanden hebben we dan onze eerste medewerker aangenomen. De snelste manier om bij te leren en ervaring op te doen is je eigen projecten creëren.

Jullie proberen ook vaak een andere koers te varen dan de algemeen gekende architectuur, klopt dat?

Ja. Ons typisch cliënteel zijn vooral kapitaalkrachtige mensen. Nu proberen we toch al sinds een aantal jaar andere soorten projecten uit te werken. De Maggie is daar een voorbeeld van.

Daarnaast zijn ook bezig met co-housing projecten en circulair bouwen. Onze huidige website toont vooral een traditioneel portfolio met villa's. Onze nieuwe website wil meer tonen dan dat. We willen ook laten zien dat we experimenteren en onderzoek doen naar nieuwe oplossingen. We willen meer het proces belichten.

Jullie kantoor is een opmerkelijk gebouw in Leuven, met onder andere de MUURmelaar en de muurschildering. Wat is het verhaal hierachter?

De MUURmelaar was een project in samenwerking met de KU Leuven en professor Andrew VandeMoere. Het idee was om sociaal interactieve architectuur te maken. Als er mensen passeren, worden er kloppertjes geactiveerd die tegen xylofoonblokjes kloppen. We vonden dit een tof project, zeker door de drukke passage in het weekend. Het maakt nu ook deel uit van de kunstroute in Leuven. Daarom hebben we ook de muurschildering hier laten maken waarbij de eerste optie de uiteindelijke keuze is geworden na bevraging bij de inwoners.

© DMOA - Hoodo design 1

© DMOA - Hoodo design 2

Waarom hebt u voor Leuven gekozen als uitvalsbasis?

Ik ben hier geboren en Matthias is van Tielt. Wij zijn hier ook allebei afgestudeerd. Achteraf gezien zijn we gewoon blijven plakken in Leuven. Soms vind ik het wel spijtig dat ik niet naar Brussel, Antwerpen of Gent ben verhuisd. Daar is wat meer draagvlak naar creativiteit. Daar vind je relatief gezien sneller medewerkers. Volgens mij kan je je ook meer internationaal uitbouwen als je in een grootstad zit, gewoon omdat je qua locatie meer in het centrum van de activiteiten zit.

Dat maakt niet dat ik de kleinschaligheid van Leuven niet kan appreciëren, in tegendeel zelfs.

‘We proberen die ambacht te combineren met moderne technologie tot iets wat vandaag nog realiseerbaar is’

DMOA is gekend voor haar fascinatie met ambacht - zo bouwden jullie zelf jullie bureau - waar komt die nood vandaan?

Bij de bouw van ons bureau zijn we gestart met de vorm van ons perceel. We wilden de doorgang naar het park graag bewaren. Ook wilden we de mensen meer naar het park zuigen, vandaar de afgeronde hoek. Op die manier is de vorm van ons gebouw gegroeid. Daarnaast wilden we naast onze grillige gevel graag grote ramen om maximaal contact te creëren met het park. Daarom hebben we een materiaal gezocht dat makkelijker in deze vorm te gieten was.

Stampbeton bleek voor ons de passende oplossing. Door zijn natuurlijke look vond het een goede aansluiting met het park. Vervolgens hebben we zelf de samenstelling en details ontwikkeld en zijn we zelf aan de slag gegaan op de werf. Dat ambachtelijke is wat we resoluut opzoeken.

We proberen die ambacht te combineren met moderne technologie tot iets wat vandaag nog realiseerbaar is.

© DMOA - ambacht bij de bouw van eigen kantoor

Geeft die combinatie met dat innovatief karakter dan moeilijkheden?

Nee, ons credo is dat als je ambachten koppelt aan moderne toepassingen zodanig dat het vandaag nog toegepast kan worden, je tot innovatie komt. Dit herhalen we ook altijd in onze lezingen.

Bijvoorbeeld voor onze trapleuning. Deze is gemonteerd door een smid, maar door machinaal pregefabriceerde boogjes was er veel minder laswerk waardoor we de kosten konden drukken. Een ander voorbeeld is onze gevel. Deze is maar 10 cm dik maar wel 15 meter hoog met slechts 1 basalt composiet spouwanker per vierkante meter terwijl dat er in een klassiek geval gemakkelijk 5 zouden zijn. Door met de basalt composiet stokjes te werken, vermijden we eveneens een koudebrug. In dit soort toepassingen gebruiken we regelmatig nieuwe materiaaltoepassingen. Zo hebben we de wapening van de muur ook in inox gedaan om betonrot te voorkomen. In stampbeton zit namelijk veel water en de gevel is daarbovenop slecht 10cm dik. Zo duwen we oude toepassingen tot de limiet met nieuwe technologieën.

Rob Mols - Rob Mols Architecten

Rob Mols Architecten werkt voornamelijk in kleinschalige projecten waarbij er focus gelegd wordt op ecologie, sociale duurzaamheid en duurzaamheid in het algemeen.

U studeerde af aan de KU Leuven - dezelfde opleiding die wij nu volgen - zijn er herinneringen die u zijn bijgebleven tijdens de ontwerpbegeleidingen?

Zeker. Ik ben eerst gestart in de algemene opleiding burgerlijk ingenieur met het idee bouwkunde te kiezen als afstudeerrichting. Toen ik uiteindelijk de keuzerichting bouwkunde aanvatte, bleek deze niet te voldoen aan mijn verwachtingen. Zo ben ik dan bij de richting ingenieur-architect terechtgekomen. Daarvoor moest ik een overgangsjaar doen dat vooral bestond uit de vakken stedenbouw, architectuurgeschiedenis en ontwerpen.

Iets dat me is bijgebleven in de opleiding zijn de begeleidingssessies waarbij we goedkoop kalkpapier moesten gebruiken, of “boterhampapier”, met de idee zoveel mogelijk tekeningen te maken. Daarna hingen we ze op tegen een muur, als een klankbord. Op die manier werden we gestimuleerd te ontwerpen door veel te schetsen, in plaats van de ideeën voor te stellen in je hoofd. Dat werkte prima, als een dialoog met jezelf en de anderen.

Vindt u het een meerwaarde om nu met de computer te kunnen werken?

Zeker, tekenprogramma's zijn een fantastisch hulpmiddel, maar ik zou niet kunnen ontwerpen zonder met de hand te tekenen. Ideeën vanuit je hoofd direct omzetten in een vectoriële tekening op de computer, dat voelt aan als een stap overslaan.

Merkt u nu veel verschil tussen uw eerste projecten en uw recente projecten?

Als student en beginnende architect stel je je minder snel praktische vragen en zie je minder limieten. Dat zijn dingen die je je eigen maakt als werkende architect. Als student kijk je met een meer onbevangen blik naar opdrachten.

Existenz is geboren in 1994/1995, was u actief? Zo ja, wat is er u van bijgebleven?

Ik ben afgestudeerd in het jaar dat Existenz is ontstaan, in 1995. In het 4de jaar hadden wij wel een jaarwerking die over alle jaren heen activiteiten organiseerde, zoals een architectuurreis en allerlei sociale activiteiten. Eerder zoals een klassiek praesidium dus. Een week zoals Existenz, dat hadden we niet. Ik kijk altijd met veel interesse naar wat Existenz programmeert, en zeker ook welk gebouw ze “innemen”.

© HAL 5

Heeft uw werk als ontwerpbegeleider een invloed op uw werk als zelfstandig architect? In welke mate?

Een begeleiding is een interactie waarbij je dingen uitwisselt. Het is mijn ambitie als begeleider om mogelijkheden te tonen en bagage aan te reiken. Vaak gebeurt dat door het geven van gerichte referenties, die raakpunten hebben met waar de student op broedt.

Omgekeerd worden wij ook geraakt door de ideeën van studenten die vaak meer out of the box denken. De fijnste momenten in een studio zijn wanneer studenten niet alleen zichzelf, maar ook ons als begeleiders verrassen.

U focust met uw bureau op duurzaamheid, lage-energiewoningen ontwerpen dus. Waarop focust u nog in uw zoektocht naar duurzaamheid?

Duurzaamheid is een containerbegrip geworden. Het is meer dan materialen en lage energiewoningen. In de eerste plaats moet je je afvragen of er wel moet bijgebouwd worden, of de ontwerpvraag wel legitiem is.

En als je dan bouwt, probeer je na te denken over materialen, gebruik en mogelijke invullingen. Een gebouw zal ons normaal gezien ruim overleven. Anderzijds veranderen onze gewoontes snel: hoe we wonen, hoe we werken, wie er woont... Soms moet je dus een gebouw ontwerpen als een buffergebouw dat dit kan opvangen.

Dat kan ook over woningen gaan en hoe je woningen ontwerpt. Soms is er discussie over hoeveel slaapkamers er nodig zouden zijn. Hoeveel kinderen zullen er zijn? Hebben we een logeerkamer nodig? Het kan leerrijk zijn om daar overheen te kijken. Als we dit loslaten, wat kan een gebouw nog allemaal zijn? Oude herenhuizen kunnen met hun opbouw vaak goed functioneren als kantoor. In die context vind ik dichtbij Hal 5 in Leuven een voorbeeldproject, of verder weg Raw-Gelände in Berlijn.

Een ander aspect dat ons raakt, is sociale duurzaamheid. De uitstraling van gebouw is belangrijk. Als niemand verder kijkt dan zijn eigen kavel, levert dat soms desolate buurten op met geblindeerde voorgevels of enkel garages. De betrachting is een gebouw te ontwerpen dat iets voor de ruimere buurt kan betekenen. Ook op die kleine korrel wordt de stad gemaakt.

‘Duurzaamheid is een containerbegrip geworden. Het is meer dan materialen en lage energiewoningen. In de eerste plaats moet je je afvragen of er wel moet bijgebouwd worden’

Waarom heeft u gekozen om te focussen op duurzaamheid?

Het is mettertijd een evidente reflex geworden. Architectuur heeft nu eenmaal invloed op de maatschappij. Het is bouwen aan de maatschappij, betrokken zijn. Die maatschappelijke en sociale reflex wordt steeds belangrijker in het begrip duurzaamheid. Soms kan de voorgeschreven locatie voor een interessante bouwopgave de foute plaats zijn, waardoor we de opdracht of wedstrijd niet kunnen opstarten. Dat is ook hoe jullie leren ontwerpen, je moet met de ruimere context rekening houden.

Hebt u altijd een bureau willen oprichten?

Nee, dat is een proces geweest. Ik heb lang als medewerker gewerkt in andere bureaus tot ik zelf ontwerp vragen kreeg, typisch van vrienden of familie.... Ik ben dan stilaan gegroeid naar een eigen bureau.

Wat doet u als u vastzit met een project?

We houden ontwerp sessies met iedereen of we laten er wat tijd over gaan. Het is belangrijk om af en toe voldoende afstand te nemen van een project. Er is vaak afwisseling door meer rechtlijnige taken zoals werfverslagen, afspraken enz.. En je moet sowieso voldoende tijd nemen voor een project.

Wat is uw grootste inspiratiebron?

Ik denk niet dat er één is. De thema's waar Assemble studio en Lacaton & Vassal consequent aan werken, spreken mij zeker aan. Er zijn een heel aantal mensen in de loop der jaren waar ik veel aan gehad heb, die me geïnspireerd hebben.

Daarnaast inspireert de stad zelf mij ook. Hoe de stad werkt en hoe mensen zich daarin voelen.

In Leuven bijvoorbeeld door projecten als Hal 5, Cas-co of de oude stelplaatsen van De Lijn van collectief Onkruid. Er wordt nagedacht over hoe bestaande ruimtes kunnen evolueren en gebruikt kunnen worden. Ze bieden betaalbare, tijdelijke alternatieven voor werkplaatsen in de stad en zijn omgekeerd het kloppend hart van een buurt. Dit type projecten stellen de grenzen van architectuur en stedenbouw in vraag.

© woning Lepelstraat

Op welk project bent u het meest trots?

Een project lukt nooit 100%. Voor elk project hebben we in het begin ambities en een aantal uitgangspunten die we belangrijk vinden. We proberen die ook altijd te verwezenlijken. Maar zelfs in het beste project lopen dingen anders dan je verwacht.

Een project waar we best fier op zijn, is een rijhuis in de Lepelstraat te Leuven. Het is een kleine woning kort bij de Bondgenotenlaan op een perceel van amper 31m² met 3 blinde gevels. Er zaten veel beperkingen in het perceel en de opgave. Het gebrek aan een tuin, bracht ons bijvoorbeeld op het idee van een low-profile groengevel. Die beperkingen net als katalysator voor het ontwerp gebruiken, of met minder meer doen, geeft ons veel voldoening.

Omgekeerd is van een wit blad starten net vaak lastig. Het voelt vreemd als de bouwheer ons carte blanche zou geven.

Heeft u Leuven bewust als uitvalsbasis gekozen?

Ik ben na mijn studies in Leuven blijven wonen, zoals velen. Ik vind het nog steeds een fijne stad om in te wonen, ook nu ik kinderen heb.

Als met een architecturale blik naar Leuven kijkt: wat ziet u?

Ik herinner me dat we als student vaak naar de Vaartkom gingen. Dat was toen nog een soort “brownfield”, maar waar wel veel mogelijk was. De oude industriële gebouwen van de Stella werden toen al soms ingenomen door tijdelijke gebruikers, er was nog een nachtclub in de “Silo”, zigeuners vonden hun plaats onder het viaduct enz. Het had de uitstraling en charme van een vrijplaats.

De voorbije decennia is de stad sterk veranderd : de ontwikkelingen aan de stationsomgeving, de Vaartkom, de centrale werkplaatsen... zijn de stad zeker ten goede gekomen. Leuven heeft als relatief kleine stad ook fantastische voorzieningen: Museum M, het STUK, 30CC en noem maar op. Het circulatieplan maakt het veel fijner om te fietsen in de binnenstad. Hierdoor is Leuven populair geworden. De keerzijde hiervan is dat het centrum duur is geworden en dat betaalbare woningen voor jongeren of jonge gezinnen bijna onvindbaar zijn. Wel zijn er de laatste jaren veel sociale woningen gebouwd. Tussen de woningen op de vrije markt en sociale woningen gaapt er een leegte. Door de regelgeving is het moeilijk om voor jonge werkenden samen een huis te huren. Er is niet alleen nood aan betaalbare woningen, maar dus ook aan alternatieve woonvormen omdat er vraag is naar meer gemeenschap in wonen.

Probeert u het collectieve ook te verwerken in uw eigen architectuur?

De regelgeving laat vaak niet zoveel toe op dit vlak. Op een bepaalde manier een begrijpelijke reflex, om mistoestanden te vermijden. Maar we proberen het collectieve, ook al maakt het soms geen deel uit van de opdracht, steeds te integreren. Dat kan beperkt zijn, onder de vorm van een gedeelde tuin, gedeelde ruimtes, of het vermengen van functies zijn. Als een vorm van sociale duurzaamheid.

Arnout Vandenbossche - BUUR

BUUR is een stedenbouwkundige bureau dat focust op stedenbouw in al zijn aspecten. Met hun projecten proberen ze te streven naar een aangener leven in stad. BUUR is tevens een acroniem voor ‘bureau voor urbanisme’, wat een geloof in de stad als sociaal netwerk uitdrukt.

U studeerde af aan de KU Leuven - dezelfde opleiding die wij nu volgen - zijn er herinneringen die u zijn bijgebleven tijdens de ontwerpbegeleidingen?

Ik herinner me vooral een omslag in het derde jaar. Vanaf toen begonnen we pas echt na te denken over het ontwerp binnen zijn specifieke context. Voorheen lag de focus meer op het ontwerp an sich, op leren schetsen en tekenen. De omslag kwam met stedelijke projecten zoals het ontwerp van een politiekantoor of de overkapping van het station van Leuven, de begeleiding van Guido Geenen en later Bruno De Meulder. We stelden ons toen vragen als: ‘Hoe staat een gebouw in zijn context? Hoe beïnvloedt het de omgeving?’. Zo werden we ons bewust van de impact van een ontwerp. De jaren daarna heb ik dan bewust gekozen voor meer keuzevakken en opdrachten richting het stedenbouwkundige.

© Circular cities - BUUR

Wat heeft u bijgeleerd sinds uw studies? Merkt u veel verschil tussen uw eerste projecten en uw recente projecten?

Je leert constant bij en dat is belangrijk. Vroeger ging stedenbouw vooral over de opmaak van masterplannen. BUUR was een van de eerste bureaus die bewust kozen om te focussen op stedenbouw, in al haar aspecten. Een van de eerste projecten waar ik zelf op gewerkt heb, is de Vaartkom in Leuven. Hoe we toen stadsontwerp aanpakten en nu, is een wereld van verschil. Stedenbouw is veel complexer geworden. Je moet op verschillende schalen denken, integraler, over de domeinen heen.

Je merkt ook dat de wereld en de uitdagingen steeds veranderen. Er is de verscherpte aandacht voor klimaat en ecologie en in de toekomst zal het thema zorg zich meer en meer manifesteren. Het proces is nu ook veel belangrijker. Zo zetten wij in op participatie en co-creatie, het betrekken van stakeholders doorheen het proces en het integreren van bottom-up initiatieven binnen een alternatieve stadsontwikkeling.

‘Je moet op verschillende schalen denken, integraler, over de domeinen heen’

Heeft u altijd uw eigen bureau willen oprichten?

Ik heb wel altijd een beetje mijn eigen toekomst willen bepalen. Ik ben ondernemend van karakter en wil op actieve wijze bijdragen tot een betere stad. Dus ook tot het verrijken van het stedelijk leven in Leuven, de stad waar ik woon. Dat is via BUUR maar ook via initiatieven zoals Hal 5, een sociaal stedelijk project dat de historische spoorweghallen op de Centrale Werkplaatsen in Kessel-Lo tijdelijk herbestemt, en een tweetal kleine horecaondernemingen, Bar Stan en Alfalfa.

Na mijn afstuderen had ik niet meteen het plan om een eigen bureau op te richten. Ik wist ook niet direct of ik architect of stedenbouwkundige wou worden. Uiteindelijk is het het laatste geworden. Ik vind namelijk dat je in stedenbouw maatschappelijk gezien een groter verschil kunt maken. De uitdagingen zijn groter en je bent er van het begin bij.

Waarom heeft u Leuven gekozen als uitvalsbasis?

Dat is eerder toevallig, want ik ben een Gentenaar. Na mijn studie en eerste werk-ervaring ben ik blijven plakken bij BUUR én in Leuven. Leuven is zich als stad meer en meer positief aan het ontwikkelen en de schaal ervan biedt het voordeel dat je snel de juiste mensen ontmoet en het verschil kan maken.

BUUR is begonnen en gevestigd in Leuven, maar daarnaast hebben we ook een bureau in Gent. Sinds kort ook een kleine hub in Brussel. Daar zijn we wat ingerold omdat we de opportuniteit zagen om tijdelijk in de WTC-torens te werken, wat een fantastische plek is. Vanop de 18de verdieping hadden we een zalig zicht over Brussel. Zo'n tijdelijk bureau is wel tof. Samen met het initiatief zijn we nu, ook tijdelijk, mee verhuisd naar de gebouwen van het Noordstation.

Als een masterplan ontworpen is, ligt dat dan vast? Of verandert dat soms na een aantal jaar weer als er een nieuw project op dat masterplan ontworpen wordt?

Goeie vraag. Soms heb je een project dat heel vlot van A naar Z gaat. Je maakt een masterplan op en vervolgens werk je samen met bouwheer en architecten aan de uitvoering ervan. Wij ontwerpen dan vaak de publieke ruimte. Zo is er een continuïteit vanuit het masterplan. Dit laat ons toe om samen met opdrachtgever en architect de kwaliteiten van het masterplan te bewaken in de realisatie ervan. Dat is het ideale geval.

In andere gevallen is een masterplan een zoektocht om te anticiperen op verandering en onzekerheid. De uitvoering is niet meteen voor de komende jaren en dan rijst de vraag hoe je kwaliteiten gaat vastklikken en welke vrijheden je inbouwt naar uitvoering toe. Dit kan o.a. met een ruimtelijk uitvoeringsplan. Maar hoe dwingend maak je de voorschriften? Je wil een rigide plan vermijden dat zich misschien niet kan aanpassen aan nieuwe inzichten. Maar ook bij een te flexibel plan kan het gevaar bestaan dat kwaliteiten verloren gaan. Een masterplan is dus steeds een zoektocht om vanuit de essentie van site en ontwerp te bepalen welke ambities en kwaliteiten sturend zijn en deze te bewaken doorheen het proces.

BUUR hecht in haar masterplannen steeds veel aandacht aan het creëren van een aantrekkelijke buitenruimte, een gemeenschappelijk publiek 'frame' als kapstok voor de ontwikkeling. Een groot deel van de publieke meerwaarde zit vaak vervat in dit. Dit frame bewaken doorheen de ontwikkeling van een project is essentieel.

'BUUR hecht in haar masterplannen steeds veel aandacht aan het creëren van een aantrekkelijke buitenruimte, een gemeenschappelijk publiek 'frame' als kapstok voor de ontwikkeling.'

Hebben jullie dan veel inspraak in de projecten, meer specifiek nieuwbouwen, die andere (architecten)bureaus ontwikkelen op jullie site?

We proberen in een masterplan steeds de kwaliteiten duidelijk te benoemen. Wij realiseren geen gebouwen maar in ons ontwerpend en typologisch onderzoek integreren we wel de schaal van de architecturale uitwerking. Is een hellend dak belangrijk voor de beeldkwaliteit? Hoe organiseer je drempelruimtes als overgang tussen publiek en privaat? Wat met oriëntatie en bezonning? Hiermee creëren we een goede basis voor de architect die in de architecturale uitwerking er zijn eigen interpretatie en meerwaarde aan kan geven. We maken dus een soort van referentieontwerp, eerder dan alles in regels en voorschriften te gieten, want dat levert niet altijd kwaliteit op.

Wat zijn de grootste gebreken in een stad?

Ik denk niet zozeer in gebreken voor de stad, eerder in uitdagingen en opportuniteiten. Een grote uitdaging voor de stad is om een tolerante samenleving te organiseren. Mensen samen te laten leven, zonder te stigmatiseren maar door kansen te bieden. Steden kunnen ingrijpen op de samenleving en gewenste stedelijk dynamieken initiëren en faciliteren. Zo kan een doordacht ruimtelijk beleid de woningmarkt toegankelijker maken voor iedereen, om maar een van de vele uitdagingen te benoemen.

Het is evident, maar de publieke ruimte en gemeenschappelijke voorzieningen vormen de basis om het leven en samenleven in de stad aantrekkelijk te maken. Als je gaat zeggen tegen mensen: "Je moet compacter gaan wonen in de stad", dan moet je als stad ook voldoende attractieve publieke ruimte en voorzieningen kunnen bieden.

Afgelopen jaren is er heel veel veranderd in Leuven, zijn er nog aspecten die moeten veranderen volgens u?

Leven in Leuven wordt steeds rijker. In mijn studententijd bijvoorbeeld was de Vaartkom geen plek waar je onmiddellijk kwam. De afstand tussen Vaartkom en centrum leek groot, terwijl het amper 500 meter is. Je ziet nu dat de houding van en perceptie over Leuven zich volop aan het ontwikkelen is volgens een meer stedelijk denken. De stadsontwikkeling heeft lang de focus op de stadskern gelegd, het centrumgebied binnen de ring. De grootste uitdagingen bevinden zich nu buiten de ring. Leuven uitbouwen op schaal van Groot-Leuven. Hoe ga je de deelgemeenten vlot verbinden met het centrum voor fiets en OV? Hoe ga je micro-centraliteiten organiseren? Hoe ga je daar om met spanningsvelden omtrent stedelijke initiatieven?

'De grootste uitdagingen voor Leuven liggen nu buiten de ring'

Als u er één project mag kiezen waar u het meest trots op bent, welk zou zijn?

Er zijn er zo veel om diverse redenen. Een paradepaardje... Ik vind het misschien een beetje cliché, maar ik probeer alle projecten een warm hart toe te dragen. Eén dat bij BUUR bloed, zweet en tranen heeft gekost, maar waar we uiteindelijk wel trots op gaan kunnen zijn, is het inbreidingsproject tussen Brusselsestraat en Kaboutermansstraat, in Leuven. Het is een project van 2006, dat al meegaat zolang als ik bij BUUR werk en nu pas in realisatie gaat.

Ons initiële plan was het project gefaseerd te organiseren rond een centraal buurtpark, met gevels naar straat en binnengebied. Het divers programma - klooster, studentenhuysvesting, residentieel programma, ... - werd allemaal rond dit publiek groen geschikt. Het project kende doorheen de tijd echter verschillende projectontwikkelaars met steeds wisselende ambities en plannen. De puzzelstukken pasten nooit volledig in elkaar. De combinatie van het verhuizen van de Broeders van Liefde uit het klooster en een projectontwikkelaar die er wel in slaagde om alle noodzakelijke gronden te verwerven, zorgde voor de ommezwaai. We konden daardoor terug naar de oorspronkelijk opzet van het plan, een meer evidente visie die gesteund werd door stad en buurt.

Dit om aan te tonen dat je goede ideeën kan hebben, maar dat je als ontwerper niet steeds alle factoren en randvoorwaarden in de hand hebt. Terugkijkend kan je zeggen dat de cirkel nu rond is en we blij mogen zijn, samen met de stad, volgehouden te hebben.

Is dat soms niet frustrerend als dat zoiets van lange adem is?

Ja, dat is uiteraard frustrerend. Daar moet je bij stedenbouw wel mee kunnen omgaan. Je hebt goede ideeën, een fantastisch masterplan, iets waar je trots op bent. En dan geraakt dat omwille van een aantal redenen toch niet uitgevoerd en komt het in de kast terecht. Andersom zie je ook soms dat een masterplan 10 jaar later uitgevoerd wordt en er krampachtig aan het originele ontwerp wordt vastgehouden terwijl het niet meer beantwoordt aan bepaalde nieuwe inzichten of noden.

Existenz is geboren in 1994/1995, was u actief? Zo ja, wat is er u van bijgebleven?

Jawel, ik heb de editie van 2002 in het voormalige STUC mee georganiseerd. Ik vond het in de eerste plaats heel leuk om te doen! Het was niet alleen goed voor de samenhang onder de studenten, maar het heeft me ook geleerd over de maatschappelijke relevantie van architectuur. Je probeerde jezelf met Existenz te plaatsen in de stad, te reageren op spanningsvelden of aanknopingspunten die de maatschappij te bieden heeft. Ook het feit dat je alles eens van een andere kant zag, zoals het in contact komen met producenten, sponsors, verbouwen van de locatie, zelf lezingen organiseren, ... was zeer leerzaam.

Hoe was Existenz in die tijd?

Het draaide vooral om de week. We organiseerden ook wel feestjes, maar we hadden nog geen vast concept zoals Bauhouse. Dat heeft nu een grote naam gekregen.

De week daarentegen was wat serieuzer. Het was intensief en ook een aanslag op je ontwerpwerk. Maar iedereen stond wel keihard achter die week en dat hadden we ervoor over. Existenz pakt het nu wel een stuk professioneler aan dan in onze tijd: met de tijdelijke cafés, het tijdschrift, ...

‘Existenz draait om stelling in te nemen binnen de uitdagingen van de maatschappij, de stad en de architectuurpraktijk, om samen iets te creëren en dat blijft relevant’

Is Existenz nog relevant? Het bestaat nu 25 jaar. Het komt van ver, maar het brandpunt is nog wel steeds hetzelfde gebleven.

De relevantie van Existenz is zeker niet te herleiden tot het invullen van een leegstand gebouw en daar met de Existenzweek iets rond te doen. Existenz draait om stelling in te nemen binnen de uitdagingen van de maatschappij, de stad en de architectuurpraktijk, om samen iets te creëren en dat blijft relevant. De tijdelijke plek zelf kan je ook op verschillende manieren invullen. Dat kan invulling van leegstand zijn, maar ook in een bestaand gebouw dat eigenlijk te groot is voor zijn functie of verspreid over verschillende plekken... Daar kan op een creatieve manier mee omgegaan worden en zal niet het voortbestaan van Existenz bepalen. Existenz zal zich wel steeds rond dit brandpunt blijven heruitvinden: vroeger, nu en binnen 25 jaar.

Heeft u nog tips voor toekomstige architecten? Iets waarvan u denkt ‘Dat zou ik heel graag geweten hebben tijdens mijn opleiding?’

Bij een architect draait het natuurlijk om de kracht van het ontwerp en de intrinsieke kwaliteit ervan. Maar je moet ook altijd de maatschappelijke relevantie van het ontwerp bevragen. Dat is de basis van een goed ontwerp. Dus als dat een tip is: bevrage de projectdefinitie en scope van je opdracht zeer goed. Niet zomaar alles aanvaarden. Zie wat je eigen kritische houding daartegenover is. Later in het proces is dat vaak moeilijker om nog te doen.

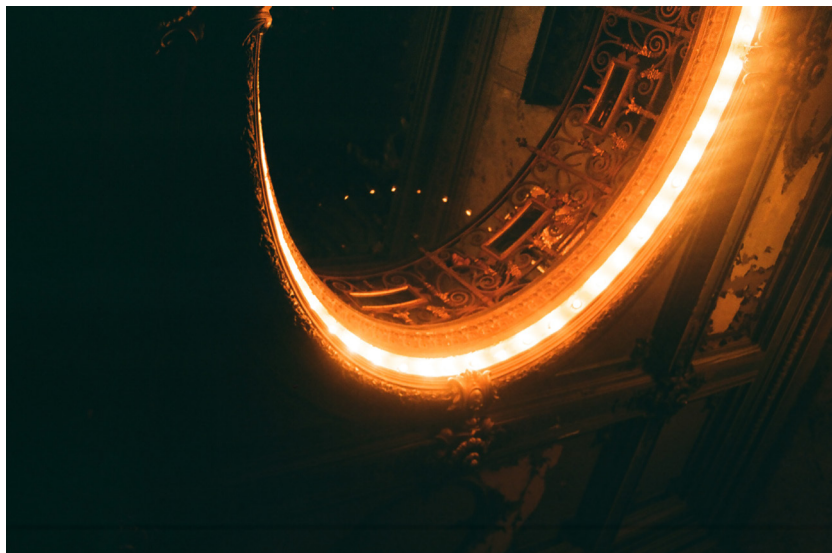

BOEKAREST

Boekarest is voor het tweede jaar op rij het studiegebied voor de eerste master stedelijk project, onder begeleiding van Ward Verbakel (plusoffice) en Basil Descheemaeker (Bureau Bas Smets). Een stad met een rijke stedelijke geschiedenis, waar de onafgewerkte Haussmanniaanse ingrepen de verwezenlijking van de Potemkin stad vormen. *Wagon houses*, Art Nouveau, brutalisme, communisme, kapitalisme, classicisme, verplaatse kerken, megalomane gebouwen, ... allemaal en meer in Boekarest te vinden. Hier gaan de studenten op zoek naar wat *The Learning City* kan betekenen, kan worden en hoe deze innovatief kan werken.

 Pluk Van Brempt

“In times of uncertainty and unidentity, people – as part of the society that the architect stubbornly says no longer exists through his non-political, and thus unaware way of looking at the surrounding world – search for identity.

As the spaces created around them are not created for them by the architects, but by the architects for other architects people try to define their own spaces in the created, chaotic and out-of-scale, surroundings. In search for clearly defined ideas to find identity people exclude the other and the identity of the self is given through the other in opposition (“I am – you are not”) instead of with the other (“I am and you are; although different”).

-EASA 1995, LUIK

Het besef dat de unief ons niet alles kan (of wil) leren, kanaliseert vandaag nog altijd de energie van Existenz. Ontstaan als een alternatief leerplatform voor de eerstejaars Masters in 1994, organiseert de jaarwerking jaarlijks een hele resem aan activiteiten. Deze evenementen zijn uiteindelijk praktijkoefeningen in organisatie, budget, constructie en teamwork: de eerste aanraking met de buitenwereld.

Existenz is niet uniek – en maar goed ook. MODULOR, De Loeiende Koe en BRU:tecture (om er een paar te noemen) hebben een zeer gelijkaardig oorsprongsverhaal in België.

Zij zijn volledig nationaal gericht – op internationaal vlak heb je verenigingen als EASA. De “European Architecture Students’ Assembly” brengt architectuurstudenten van Europa, Latijns-Amerika en India samen op verschillende architectuurevenementen doorheen het jaar. Het meest bekend (en het grootste) is het equivalent van de Existenzweek, de “Summer Assembly”, ruim twee weken vol workshops, lezingen, networking, plezier en mensen ontmoeten. Elk jaar in een ander land, met een nieuw, sterk thema (o.a. Kroatië 2018, RE:EASA; Zwitserland 2019, Tourism; Estland 2020, Apathy; Servië 2021, Reality). België heeft zelf al 2x deze summer schools georganiseerd;

“Existenz is niet uniek – en maar goed ook”

Het eindelijk écht iets doen, leren op een nieuwe manier, buiten de aula’s en studio’s, trial and error, met bakken motivatie en plezier. Voor de buitenstaanders tellen slechts de oppervlakkige fysieke bouwwerken, feestjes en magazines; het resultaat. De leden herinneren zich vooral het gedaan en geprobeerd hebben, het werk; het proces. Het is jammer dat er geen samenwerking is tussen de Belgische groepen, dat is de meest riskante en onbenutte poging tot nog toe.

Het citaat hierboven komt uit 1995, een extract van een manifest geschreven op de EASA van Luik (thema “Consommer l’Inconsumable”). Er zijn duidelijk twee kritieken te lezen waar ik het volledig mee eens ben.

Ten eerste klaagt de schrijver ons beroep aan te elitair te zijn – waarom ontwerpen we, en voor wie? Over de jaren heen wordt aan elke architectuurstudent gevraagd wat hij of zij van een bepaald gebouw vindt. Vaak is het duidelijk uit de vraagstelling af te leiden wat de vragers zelf vinden, maar ze willen toch even hun mening weerspiegeld zien in de appreciatie van een “kenner”.

Het overkomt (mij) echter vaak dat mijn mening lijnrecht ingaat tegen de hunne. Als voorbeeld neem ik het station van Leuven– meer specifiek de stadskantoren en de Kop van Kessel-Lo. Dit laatste project is qua volumetrie een zeer geslaagd en interessant project dat tevens een grootstedelijk (nu ja, voor zover Leuven een grootstad ambieert te zijn) karakter geeft aan de stationswijk. De stadskantoren daarentegen zijn saaie kubussen met een “klassiek” schaaqbordpatroon van raam-paneel-raam. Toch vinden al mijn niet-architectenvrienden deze laatste veel “beter” (lees “mooier”). Eender welke architect weet dat er een verschil is tussen goede en mooie architectuur.

Goede architectuur vervult haar functie (welke deze ook mag zijn) naar behoren, is duidelijk en biedt dus een goed antwoord op de vraag die de architect zichzelf stelt. De “Existenzminimum-architectuur” was zeer goed, want de vraag was om zoveel mogelijk moderne, hygiënische en goedkope

woningen te bouwen. Goede architectuur is dus relatief objectief, ervan uitgaande dat de gestelde vraag een relevante en intelligente is. De vraag bepaalt het antwoord.

Mooie architectuur is volledig subjectief. En daar zit hem net het probleem met de huidige praktijk: we ontwerpen met knipogen naar elkaar, niet naar de normale mensen. Wij praten over ontmoetingsplekken en over interactieve leeromgevingen buiten het klaslokaal. Wie van ons zou er zelf echter geïnteresseerd zijn in onze ontwerpen, in wat we aanbieden in ons voorstel? Uiteindelijk eigenen mensen zich slechts ruimtes en plekken toe als deze zich ertoe lenen. Hiermee bedoel ik niet dat deze voorstellen slecht zijn; integendeel, ze zijn nodig (de poging is wat telt), maar architecten moeten meer stilstaan bij de afterlife van hun projecten.

“Eender welke architect weet dat er een verschil is tussen goede en mooie architectuur.”

Daaraan gelinkt verwijt de auteur ons non-politiek te zijn. We zijn studenten, en Existenz in het bijzonder bezit de energie en kracht om écht dingen te veranderen (of het toch te proberen). Waar zijn de manifesten? Waar is de daadkracht om gewoon iets te doen, ongeacht of het (letterlijk) in het water valt? Ik geloof in Existenz, ik geloof in de kracht die het heeft, in de mogelijkheden die een bende jonge architecten hebben en creeëren. Vaar niet met de stroom mee, bepaal uw eigen koers. En schitter, al is het maar voor een dag, uur, of minuut.

 Jakob D'herde

📍 EASA Belgium

✉ easabelgium@gmail.com

🌐 <https://www.easanetwork.org/home>

Staf Roels kennen we allemaal als professor van onder andere Constructie van gebouwen. Hij is meer dan dat: in zijn vrije tijd is hij een schilder. Nieuwsgierig naar deze interessante combinatie stelden we hem enkele vragen.

Wij kennen u als professor van een redelijk technisch vak. Op google kwamen we uw schilderijen tegen. Dat was wel een beetje verrassend. Hoe lang bent u al bezig met schilderen?

Een 12-tal jaar, denk ik. Op zich toch niet zo verrassend, wel? Ik denk dat er veel professoren zijn die naast hun job op één of andere manier met kunst bezig zijn. Andere vormen van beeldende kunst zijn verbredend als je met architectuur bezig bent.

Wat was er eerder: schilderen of architectuur?

Ik ben altijd, zoals velen van jullie allicht, veel met tekenen bezig geweest. Maar ik heb eerst de opleiding ingenieur-architect gevolgd. Het schilderen kwam pas later.

Is dat daar dan uit voortgevloeid? Een passie voor weergave van bepaalde beelden?

Na mijn opleiding heb ik stage gedaan en een tijdje als architect in een kantoor gewerkt, vooraleer ik aan de universiteit ben beginnen werken. De job die ik nu doe is inderdaad vrij technisch. Ik ben dus niet meer creatief bezig als ontwerper van gebouwen. Maar zelf iets maken, ben ik altijd plezant blijven vinden. Daarom ben ik beginnen schilderen.

Uw schilderijen zijn redelijk expressief. Maar toch ook een redelijk stuk waarneming?

Nee, toch niet, ze zijn zelden gebaseerd op concrete waarneming. Het zijn uiteraard ruimtes, en dus architectuur die je ziet – soms geïnspireerd door waarneming. Maar meestal werk ik op basis van fictieve schetsen die ik op voorhand maak, terwijl ik vroeger vaker van foto's vertrok. Nu doe ik dat niet meer omdat ik dat minder interessant vind. Een goede foto hoef je niet na te schilderen. Ik vind het boeiender om al schilderend te componeren met kleine stukjes realiteit.

Wat inspireert u voor het maken van een schilderij?

Dat kan van alles zijn. Bijvoorbeeld een foto in een krant of zelfs maar een detail op een foto. Soms ga ik ook wel heel bewust zoeken op google afbeeldingen naar bepaalde elementen, waarbij ik dan stukjes uit verschillende afbeeldingen gebruik als inspiratie.

Wist u in de schildersopleiding al dat u naar architectuur toe wou werken? Of hebt u ooit nagedacht over portretten?

Dat is niet echt een weloverwogen keuze. In de opleiding schilderkunst schilder je van alles en zo ook portretten. In mijn schilderijen van de laatste jaren is er slechts één waar een figuur op staat; meestal schilder ik lege, verlaten ruimtes. Met menselijke figuren wordt het te anekdotisch. Het dreigt dan snel een verhaaltje te worden, maar als de ruimtes leeg blijven, kan iedereen er zelf zijn verhaal bij verzinnen. Voor mij moet je naar een schilderij kunnen blijven kijken. Bij sommige schilderijen heb je een wauw-gevoel op het eerste moment, maar daarna ben je er snel op uitgekeken. Ik probeer schilderijen te maken waarin je steeds nieuwe dingen kan ontdekken.

De architectuur in uw schilderijen is wat destructief. Is daar een reden voor?

Ook dat is toevallig ontstaan. Het thema lijkt misschien destructief, maar voor mij is het dat niet. Er zitten verschillende gelaagdheden in. Het is natuurlijk wel grappig: in mijn vakken en in de opleiding gaat het net om het omgekeerde, we proberen het ontwerp zo goed mogelijk te laten weerstaan aan de tand des tijds. Maar jullie kennen waarschijnlijk wel de urban explorers. Dat heb ik altijd boeiend gevonden. In een leegstaand gebouw ga ik altijd even kijken, omdat ik wil weten hoe het er vanbinnen uitziet. Het mooie van leegstaande gebouwen is dat er altijd nog mogelijkheden zitten onder de lagen van vergankelijkheid. Ook een beetje het thema van Existenz misschien.

Is er proces waarmee u te werk gaat?

Ik ben eigenlijk een vrij slordige schilder. Ik start meestal met een onderlaag in een kleur. Daarop wordt dan langzaam het beeld opgebouwd, in grote vlakken. Meestal schilder ik ook grote werken omdat ik niet goed klein kan werken. Bij kleine werken begin ik te precies te werken en dat is niet de bedoeling van het schilderij. Het gaat me er niet zozeer om een beeld heel precies te schilderen, maar eerder om de sfeer te vatten. Ik gebruik hiervoor brede penselen waardoor het automatisch wat grover wordt. Het enige wat wel altijd juist moet zijn – en dat zal wel mede door onze opleiding komen – is het perspectief. Dat probeer ik altijd zo goed mogelijk te bewaren. Al zal ik het perspectief soms wat verwringen om een bepaalde sfeer in een schilderij te creëren.

Qua techniek gebruik ik olieverf gemengd met terpentijnolie. Door de olie wordt de verf verdund, waardoor de lagen niet te hard mengen en je sneller laag op laag kan werken. Zo overschilder ik soms ook hele delen van een schilderij, omdat ik het niet goed vind. Tot ik het punt bereik waarop ik tevreden ben. Dan blijf ik ervan af. Voor sommige werken kan dat lang op zich laten wachten, voor andere gaat het heel snel.

Hoe ervaart u zelf de relatie die kunst heeft met architectuur in musea?

Een slecht voorbeeld vind ik het Guggenheim in Bilbao. Spectaculair gebouw maar minder interessant als museum. Enkel de zaal voor de permanente tentoonstelling met de staalplaten is vrij sober en geslaagd. In de andere delen is het heel moeilijk om er kunst tentoon te stellen. Het gebouw is zo overweldigend, terwijl een goed museum net heel subtiel moet zijn. Dat bewijst nog maar eens dat architectuur en programma goed op elkaar afgesteld moeten zijn. Daarom lijken museums mij heel moeilijke gebouwen om te ontwerpen.

Hoe is de rol van schilder/architect tegenover cliënt voor u?

Ik schilder nooit in opdracht. Voor mij is het een vrijetijdsbesteding. Op het moment dat ik begin te schilderen, maak ik m'n hoofd vrij. Ik ben dan enkel bezig met schilderen. Voor mij is dat heel ontspannend. Ik weet nooit op voorhand hoe een schilderij gaat zijn. Dat maakt het net boeiend, en die vrijheid wil ik ook. Als je schildert voor een klant, moet je voortdurend nadenken over wat hij wil. Het ontspannende is er dan af. Gelukkig heb ik de luxe dat ik er niet van hoef te leven.

Heeft u nog andere takken van de kunst proberen te bewandelen?

Beeldhouwen zou ik nog altijd graag doen. Voor de rest heb ik vroeger ook meubels gemaakt. Mijn vader was namelijk meubelmaker.

Maar sowieso vind ik zelf iets creëren het fijnste dat er is. Het is gewoon zo leuk dat je met potlood en een blaadje papier kan beginnen. Je maakt een schets, je werkt het meer en meer uit en dan uiteindelijk bouw je het en wordt het tastbaar.

Visitez le Trésor

*Alleen wanneer het daglicht tuurt door
Het glas dat de tijd verraadt
Wanneer het woekert over de wanden
En dartelt tussen de stofdeeltjes
Verschijnt
Le Trésor du Temps*

*De muren praten
Net zoals naakte vloeren niet kunnen zwijgen en plafonds fluisteren
Dat de vervlogen gesprekken en verdoken spinsels
Zich hier nog steeds verstoppen
Tussen het licht en de stofdeeltjes in*

*Wanden zijn zowel toeschouwer als artiest
Elke steen huist zijn passage
Elke ruimte huist zijn wereld
Waar ik nu even deel van ben en ook ik ben even artiest*

*Dat de suggestie waarachtiger is dan de realiteit
en waarom ik mezelf graag voor de gek hou*

Visitez le Trésor de la Suggestion

2/11/2019

 Losse Flodders

© Centre Pompidou Metz

Onlangs trok Existenz naar Metz en Strasbourg samen met studenten burgerlijk ingenieur architect van alle jaren om lokale architectuur en stedenbouw te bewonderen.

In Metz passeerden we voornamelijk klassiekere architectuur zoals de gotische kathedraal (inclusief misviering) en de oudste opera van Frankrijk. Hoogtepunt van de dag was het bezoek aan het Centre Pompidou - zustervestiging van het kunstcentrum in Parijs - met een indrukwekkende houten dakstructuur ontworpen door gerenomeerd architect Shigeru Ban.

In Strasbourg varieerde het programma: van de ultraklassieker Café L'Aubette door Theo Van Doesburg, langs een charmant kleiner project (Tennis Club door Paul Le Quermec), het gigantische Europese parlement tot indrukwekkende herontwikkelingprojecten (Médiathèque door André Malraux, Seegmuller Tower) in het zuiden van de stad.

Bedankt aan alle deelnemers, we hebben er van genoten!

Deze eerste editie was voor ons zeer leerrijk. Hoeveel inhoud heeft een schrijfwerk nodig zodat het kwalitatief blijft? Naar wat zijn we op zoek gegaan? Vragen die zowel u als wij ons stellen. Onze zoektocht stopt hier niet, hij gaat verder. Niet enkel via Unité maar ook via onze andere kanalen, onze cafés en evenementen.

Wij hopen U, als lezer, terug te mogen ontvangen in onze tweede editie die uitkomt tijdens de Existenzweek in maart 2020.

Bedankt aan levendig Existenz en onze gastschrijvers.

Hoofdredactie

Lotte Nuyts
Lucas Behets

Redactie

Anais Van der Hauwaert
Christine Willems
Alicia Van der Stighelen
Arnaud Vander Donckt

Gastschrijvers

Elisabeth Peeters
Jakob D'herde

Foto's

Quint Daenen
Pluk Van Brempt

**FLAGSHIP STORE
MASSENHOVEN**

+32 3 475 15 15
info@anyway.be

VERDELERS

Brugge
+32 496 29 65 24

Dendermonde
+32 52 47 70 90

Diepenbeek
+32 11 26 21 29

Kortrijk
+32 496 51 69 00

Assen (NL)
+31 592 371 500

Breda (NL)
+31 168 370 126

Tilburg (NL)
+31 13 534 5002

Rotterdam (NL)
+31 10 511 5905

WIE DEURDENKT, DENKT ANYWAY

De Belgische binnendeurspecialist ANYWAYdoors biedt sinds 1995 een modern en functioneel alternatief voor de klassieke binnendeur. ANYWAY legt de focus op hoogtechnologische, duurzame en onderhoudsvriendelijke materialen. Alle deuren zijn volledig afgewerkt en worden 100% op maat gemaakt.

**red dot award
winner**

Existenz is een cultuurorganisatie van 50 studenten in hun eerste masterjaar burgerlijk ingenieur-architect aan de KU Leuven, die naast hun studies zich vrijwillig inzetten om allerhande activiteiten te organiseren.

In een zoektocht naar wat architectuur - in de ruimtste zin van het woord - kan bieden trachten ze hun publiek te intrigeren en inspireren door een brede waaier aan kunsten aan te wenden, van architectuur over muziek tot installatiekunst. Existenz verwijst naar de Existenzminimum woningen van het modernisme: maximale functionaliteit op een minimaal oppervlak. Dit proberen we te evenaren door kwaliteitsvolle evenementen te brengen met minimale middelen en zo een innovatieve kijk te bieden op architectuur en ontwerp.

Naast het gamma van activiteiten die we tijdens het jaar organiseren vormt de Existenz Week het hoogtepunt van dit inspirerende jaar. Deze projectweek in een leegstaand pand ingevuld met lezingen, debatten, workshops en installaties is na 24 jaar een begrip geworden in Leuven.